

NOVINE

gospodarskih, obertnijskih in narodskih stvari.

Izhajajo vsako sredo in saboto. Veljajo za celo leto po pošti 4 fl., sicer 3 fl.; za pol leta 2 fl. po pošti, sicer 1 fl. 30 kr.

Tečaj XIII.

V Ljubljani v saboto 10. novembra 1855.

List 90.

Ali ima kmetovavec kaj dobička od tega, če bere kmetijske bukve in časnike?

Po dr. Fernandu Stamm-u *).

Časniki in bukve sploh se prebirajo iz čveterrega namena: prvič, da se človek požlahnuje, drugič da si um svoj bistri, tretjič da se iz njih kaj nauči, kar mu je za njegov stan v prid in dnarni dobiček, in četrtič, da si z branjem čas krati.

Jez bom tu le od tretjega namena govoril, ker pri branji kmetijskih bukev in časnikov gré naj bolj le za dobiček, ki ga ima branje pri kmetijstvu in obertništvu donášati.

Čudna reč je res z bukvami in časniki: oni so nič ali pa veliko, kakor kdo vé ž njimi se pečati. Za enega so velik kapital, kateri vsako leto donáša bogate činže, — za drugega so piškav oreh brez vsega prida. Unemu donáša naloženi kapital 1000 od 100, temu še morebiti ne 1; ta je tedaj svoj dnar slabo naložil in bolje bi bilo, ako bi si bil cent gipsa za-nj kupil in ga po svojem deteljšu potrosil. Morebiti bi pa tudi ne bil vedil z gipsom prav ravnati in bi ga bil morebiti kaptoprosil, kjer bi bil zaveržen.

Pri vsaki stvari je pameti potreba, da se vémo vsacega dela prav lotiti, tedaj tudi pri branji. Ne bo tedaj od več, ako mi pisatelji svoje brave učimo, kako naj beró, da jim bode branje v gotov dobiček, — prav za prav smo pisatelji dolžni, to svojim bravcem razodeti.

Pervo je, da vsake kmetijske bukve ali kmetijsk časnik od razdelka do razdelka pregledamo, kakor mora gospodar svoje posestvo poznati v vsih razdelkih, preden začinja gospodariti. List za listom naj se prebira; tam pa tam naj se položi znamenjice noter ali naj se ta ali uni list zaviha, zakaj z bukvami ni ravnati kakor da bi bile iz stekla. Bukve in časniki so orodje, ktere smemo sporaibti, če smo jih že porabili za svoj prid.

Tako prebiraje bukve ali časnike smo našli na ti strani to, na uni to, na deseti to, na petnajsti in tako dalje spet kaj drugoga, kar nismo vedili, ali kar smo celó napčno ravnali, kar drugod in v ravno tistih okoljšinah z velikim pridom tako in tako delajo.

Ko si je bravec to in uno, kar je bral, v bukvah ali časniku zaznamoval, bere potem vdrugič in tretjič še pazljivo vse od verstice do verstice, da vse prav razume; potem prevdarja in duhta, kar je bral; obrača na vse strani, se vrine in zamisli do dobrega v to, kar je bral, in potem skusi sam, če vidi, da bi utegnilo za njegovo kmetijo pripravno biti. „Lejte! zares je dobro to!“ pravi, ko je skusil; prime se potem drugačnega ravnanja v tem in unem, in zmiraj bolj se mu sponáša, zmiraj več mu koristi. Če pa zadene na kaj, kar se mu ne zdí dobro iu kar ne bo poskusil, mu bo vendar le premišljevanje čez to že v korist, zakaj pri vsaki reči bo pregriznil lupino in

do jedra segel, v tem pa prišel morebiti na kakošno drugo dobro misel, ki se mu je izbudila med prevdarjanjem.

Le prav prebirati, dragi moji, je treba bukve in časnike, versto za versto, list za listom, in ne pred jih iz rok položiti, dokler ni dobiček gotov. In verjemite mi, da bo gotov.

Na vsakem listu leži bankovec; treba ga je le doli sneti z umom in dostojnim trudom!

Kako marmor in druge kamne umetno barvati.

Na Laškem je navadno, da barvajo marmor ali druge kamne in dokaj ljudi si s tem kruh služi; obilne skušnje so tedaj tam poterdile, ktere barve (boje) so za to najboljše. Marsikteremu naših mojstrov, ki se pečajo z enakimi deli, bi utegnili vstreči, če jim jih povemo.

1. Svetlo-zeleno barvo daje marmoru zelen volk ali bakrova rijà (Grünspan), pa se ne vrine v kamen globokeje kakor le za linijo ali zarezo.

2. Rumeno (žolto) barva gumigut; gumigut se mora v vročem vinskem cvetu (špiritu) raztopiti in potem se s kistom (penzeljcom) pobarva marmor ali kak drug kamen, ki pa se mora poprej z votličem (Bimsstein) gladko otreti.

3. Zagorelo-rudeče barva razstopljeni peklenk kamen (Höllenstein); ta barva se zasede globoko v marmor.

4. Lepo rudeče barva tista smola, ki se drakonska kri (Drachenblut) imenuje, s ktero se mora ravnati kakor z gumigutom.

5. Škerlatasto-višnjeva barva je naj dražja, ker se nareja iz razstopljenega klorovega zlata (Chlorgold); pa le plitvo se vseda v kamen.

6. Škerlatasto lepo-rudečo in stanovitno barvo daje košenilja, stopljena v vinskem cvetu (špiritu), pa enmalo stopljenega galúna se ji mora pridjati; ta zmes mora topla biti, kadar se kamen ž njo barva.

7. Smaragdno-zeleno se dá marmor barvati, če se vosek s tako imenovanim destiliranim zelenim volkom skup staja in se s to gorko tekočino kamen pomaže; ko se je pa na kamnu shladila, se spet s poveršine posname. Ta barva gré 4 do 5 linij v kamen.

8. Rumeno se marmor barva, če operment prav zdrobljen se raztopi v salmjakovcu (Salmiakgeist) in se s to zmesjó kamen pobarva. Ko bi trenil, je marmor po ti barvi rumen in na zraku prihaja ta barva še živejša.

9. Tudi tinktura višnjeve prežilke (Blauholz-Tinktur) kakor sploh vse iz lesov ali rastlin po vinskem cvetu izvečene barve so pripravne za barvanje marmora in drugih kamnov, ker se globoko v kamen zasedejo.

Kdor pa hoče več barv, eno zraven druge, na marmor ali na kak drug olikan kamen djati, da se prav lepo in čisto razločijo in ne zamažejo ena v drugo, temu je pa treba še to-le vediti: Pervo je, da

*) Iz „Woch. für Land-, Forst- u. Hauswirth.“